

Iz velikih dni boja za naše življenje

Uničenje domobranske postojanke na Igu

V nedeljo, 30. septembra 1984, bo na Igu slavna otvoritev spominske plošče v spomin Cankarjevi brigadi, katera je 22. aprila 1944 uspešno uničila domobransko postojanko na Igu.

Pomembna je vzročnost dogodkov, zato želimo pri današnjem prispevku poseči nekoliko nazaj, v začetke domobranskih enot.

V letu 1944 se je nemški okupator tudi v Ljubljanski pokrajini izredno intenzivno lotil priprave in izurjenja domobranskih enot, katerim je postavil temelje že v jeseni 1943.

Beležimo podatek, da je že decembra 1943 število moštva slovenskega domobranstva doseglo 10.500 mož in se urilo s pomočjo nemških inštruktorjev. Formirali so jih v bojne skupine. Prva, z devetimi četami je bila v Ljubljani, druga na Škofljici in je imela sedem čet, njen štab pa so sredi januarja 1944 premaknili v Velike Lašče, tretja je bila v Novem mestu in četrta na Vrhniki. Domobranske čete niso imele lastnih sredstev za zveze. Vse so organizirali Nemci in tudi bilo je vse v njihovih rokah. Domobranski bataljoni so bili glede oborožitve in številčnosti kakor tudi glede svoje notranje organizacije popolnoma enakovredni nemškim esesovskim policijskim bataljonom.

Nemški okupator je imel nad domobranci izreden nadzor. Večkrat jih je v kratkem času spreminjal iz enot v skupine, iz skupin v bataljone in podobno.

20. aprila 1944 pa so imeli slavnostno prisego na ljubljanskem stadionu za Bežigradom. Zavezali so se, da se bodo skupaj z nemškimi policijskimi enotami borili proti narodnoosvobodilni vojski Slovenije.

V osvobodilnem gibanju v Ljubljanski pokrajini je bil še vedno trn v peti utrujen sovražnikovih postojank med Ljubljano in Kočevjem, ta je omogočal premike sovražnih enot in s tem delil osvobodeno ozemlje na dva dela. Tako je imel VII. korpus na povelje glavnega štaba nalogo izpeljati ofenzivno operacijo in v nalogo vpeljal tudi Cankarjevo brigado.

Načrt Cankarjeve brigade je bil, da postavi pred utrde na Igu tri bataljone. 1. in 2. bi izvedla

neposredni napad, tretji bi zavaroval ljubljansko smer, četrti pa varoval hrbet 12. brigadi.

Napad Cankarjeve brigade je bil nenaden. Hitro so zavzeli nekatere bunkerje in hiše. Domobranci so se brez reda pričeli umikati proti Ljubljani. To jim je tudi uspelo, saj jih tretji bataljon niti ni opazil.

22. aprila pa je prišla iz ljubljanske smeri okrepjena kolona domobrancev in Nemcev. Prodirali so v smeri Škrilja in Golega. Da pa bi Cankarjeva brigada čim popolneje zasedla obrambne položaje, so bile poklicane tudi tiste Cankarjeve brigade, ki so bile v Zapotoku ob turjaški cesti. Ko so se domobranci približali, sta dve četi 2. bataljona nenadoma udarili na domobrance, jih presenetili in jih po polurnem boju pognali proti Igu.

Cankarjeva brigada je opravila izredno pomembno nalogo. Uničenje domobranske postojanke na Igu je bil le eden izmed uspehov, ki je predstavljal začetek nazadovanja domobranskih enot v Sloveniji.

Na začetku prispevka sem namenila nekaj več pozornosti nastanku in značilnosti domobranskih enot. Vse pa iz preprostega razloga. Domobranci so bili zelo izurjeni in jih ne smemo poniževati, predvsem pa je pomembno dejstvo, če jih postavimo ob bok Cankarjevcem lahko sprevidimo, da je bila to trda in odločilna borba, ki mora imeti velik prostor v zgodovini NOB.

Po uničenju domobranske postojanke pa so prišli na svoj račun terenski delavci, saj so imeli pred seboj odgovorno nalogo.

Pripraviti so se morali na izvedbo volitev v krajevne narodnoosvobodilne odbore, katere je predsedstvo SNOS razpisalo 3. marca 1944 na podlagi 1. zasedanja SNOS v Črnomlju.

Okrajni in okrožni NOO so imeli skupščine in izvršne odbore. Volitve v krajevne in okrajne skupščine so bile neposredne, v vse druge organe pa posredne. Volitve so bile splošne in tajne.

Naj zaključim z mislijo, da je opisana kontinuiteta dogodkov še en dokaz k izredni usklajenosti tako vojaških kot političnih akcij v Sloveniji v času NOB. Pripravila Mojca Černe

VARSTVO DUŠEVNO PRIZADETIH OTROK

Odprt dom Draga pri Igu

Tretji zavod za duševno teže in težko prizadete otroke v Sloveniji je odprt na Igu. Dom Draga je s tem rešil najbolj perečo problematiko varstva teh otrok v Sloveniji.

Temeljni kamen za dom Draga so postavili že leta 1982 in doslej zgradili prvi dve fazi zavoda in sicer pet domov in spremljevalne objekte kot so kuhinja, pralnica, delavnica za delovno usposabljanje, bolniški oddelk. Hkrati pa poteka tudi že tretja faza gradnje, s katero bodo pridobili še telovadnico, objekt za delovno usposabljanje in individualno obravnavo otrok.

V zavodu bo svoj drugi dom našlo 190 pa tudi do 200 otrok in mladostnikov v starosti od treh do osemnajstih oziroma enaindvajsetih let starosti. Sprejemali jih bodo postopoma.

Prvi otroci so že v domu, do konca leta jih bodo sprejeli sto, ostale pa v prvem polletju naslednjega leta.

Otroci bodo v domu živeli tako kot v pravi družini. V vsakem od petih domov bo 35 do 40 otrok, ki bodo razdeljeni v skupine, vsaka skupina pa bo imela svoje stanovanje in vzgojitelja.

Doslej je gradnja stala 350 milijonov dinarjev, investitorji pa so bili republiška skupnost socialnega skrbstva, republiška skupnost za izobraževanje, loterijski zavod in Skupnost pokojniškega in invalidskega zavarovanja.

Ko bo zavod zaživel z vsemi svojimi oblikami dela ga bomo obiskali in vam delo in vzdušje v njem tudi podrobneje predstavili.

NINA ČOŽ

O ZASEDENOSTI VIŠKIH VRTCEV

V vrtcih so še prosta mesta

Res je, v vrtcih so še prosta mesta, vendar ne v vseh in ne za vse skupine, za vse otroke. Nekateri vrtci so celo prepolni.

V enotah VVO Ljubljana Vič-Rudnik je našlo varstvo 3158 otrok in sicer 424 dojenčkov, ki so razporejeni v 27 oddelkih in 2734 otrok od drugega do sedmega leta, razporejenih v 121 oddelkih.

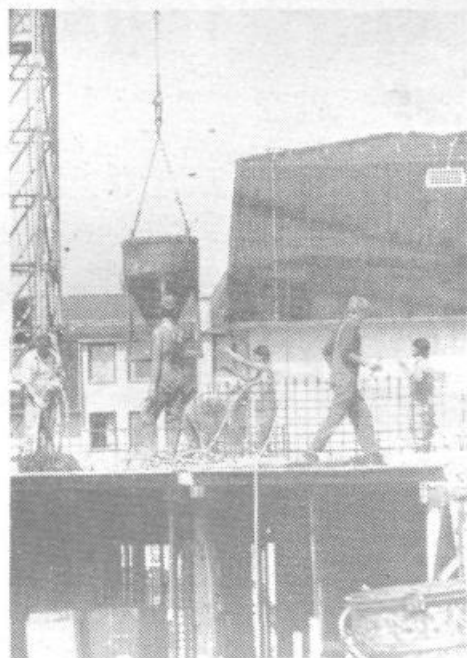
VVO ima skupaj 149 oddelkov in lahko sprejme 3272 otrok. To torej pomeni, da je v vrtcih še 114 prostih mest in sicer 106 za predšolske otroke in 8 za dojenčke. Dejstvo pa je tudi, da je v nekaterih enotah oziroma oddelkih več otrok, kot so izračunane kapacitete, vendar to ne pomeni, da je v posameznem oddelku več otrok, kot je po normativih dopustno. Uprava vrta se je za te »presežke« odločila, gre pa v skupnem seštevku za 68 otrok, da je ugodila staršem, ki jim je bilo varstvo zares nujno potrebno.

V nadaljevanju objavljamo še vsa prosta mesta (na dan 15. septembra 1984) v posameznih vrtcih na Viču s priložilom, da bi se starši vendarle preudarno odločili tudi za vrtec, ki sicer ni tik ob njihovi hiši, bloku ali delovnem mestu, so pa v njem prosta mesta. Po podatkih je namreč več otrok še na spiskih čakajočih otrok – menda okoli 160

– istočasno pa je, kot smo že rekli, 114 mest še prostih. Malce nerazumljivo, pa vendarle je tako.

In prosta mesta so še v naslednjih enotah: Milan Česnik, Bičevje, Malči Belič I, II in III, Kozarje, Sattnerjeva, Krim-Rudnik I in II, Pot k ribniku, A. Miklavc-Mami, Brdo, Marije Novak, Brezovica, Notranje Gorice, Rožna dolina, Skapinova, Sonje Vidmar I in Koseskega. Največ prostih mest je v enoti Malči Belič II in A. Miklavc-Mami, veliko pa jih je tudi v Kozarjah, Krim-Rudnik II (na Galjevici), pa v Malči Belič I in III, v Rožni dolini in na Brezovici. V drugih enotah pa je še do pet prostih mest. Največ prostih mest je za otroke od petega do sedmega leta, v petih vrtcih pa je tudi še prostor za dojenčke.

NINA ČOŽ

Raste še četrti študentski blok

Medtem ko se študentom iztekajo počitniški dnevi, ob Cesti v Mestni log raste novi študentski dom, v katerem bo 460 ležišč v dvoposteljnih sobah. To bo že četrti dom med Gerbičev in Cesto v Mestni log. Delavci tozda gradnje Splošnega gradbenega podjetja SCT Obnova so te dni že nad prvo ploščo, gradnja, ki bo trajala do naslednjega junija pa bo stala nič manj kot 210 milijonov novih dinarjev. Investitor gradnje je Študentski center, ki se je žal moral odreči večnamenski dvorani, ki bi stala med tretjim in četrtem blokom. (Foto: Danilo Hinič)

PREBERITE!

Razstava ob 40. obletnici osvoboditve Ljubljane

Mestni muzej, Oddelek ljudske revolucije Ljubljana – mesta heroja ima pred seboj izredno težavno a odgovorno nalogo. V letu 1985 bomo praznovali 40. obletnico osvoboditve Ljubljane in prav ob tej priložnosti mora ekipa mladih zgodovinarjev iz Mestnega muzeja pripraviti razstavo, ki naj bi na verodostojen način prikazala zadnje mesece našega boja.

Razstava bo kronološko zajemala čas od prehoda leta 1944 v 1945 pa vse do 29. novembra 1945, se pravi do sprejetja prve povojne ustave.

Ljubljana hrani le malo originalnih predmetov, ki bi lahko omenjeno razstavo popestrili in ji dali pravo ceno, zato se obračamo na vse borce – aktiviste, in jih prosimo za sodelovanje. Veseli bomo vsakega, še tako majhnega delca, ki bo avtentično predstavljal leto 1945. Naj našteje-

mo le nekaj izmed množice predmetov, kateri bi nam bili dobrodošli: plakat, propustnice, prehrabni boni, slike, razni zapiski in poročila, katerikoli predmet, ki je služil za prenašanje sporočil preko bloka, obleka zapornika, časopisi ipd.

Dobrodošli pa so tudi spomini posameznikov in izjave prič.

V kolikor posedujete vsaj delček naštetega, vas prosimo, da se oglasite na Mestnem muzeju, Oddelek ljudske revolucije Ljubljana, Mestni trg 10, tel. 223-892, tov. Irena Kovač, lahko pa se obrnete tudi na KO za zgodovinske pri POK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik, tov. Mojca Černe.

Vse predmete vam bodo vrnili, zainteresirani pa so tudi za morebitni odkup.

MOJCA ČERNE

Zdravje in prosti čas starejših občanov

V prejšnji številki smo navedli nekaj podatkov iz raziskave Višje šole za socialne delavce o družbenem položaju starejših občanov Ljubljane, ki kažejo stanje v viški občini. Poglejmo sedaj, kakšno je zdravstveno stanje nad 64 let starih in kako preživljajo čas, ki jim je na razpolago.

Več kot drugod je huje bolnih

Zdravstveno stanje viške populacije starejših občanov, kot so ga ti ocenili sami, se v splošnem ne razlikuje bistveno od stanja v drugih občinah razen po tem, da je tu višji odstotek huje bolnih. Teh je 11 odstotkov, povprečje za Ljubljano pa je manj kot 8 odstotkov. Zdravstvene težave so podobne kot drugod: največ jih toži zaradi boleznih kosti in sklepov, slede srčna obolenja, motnje krvnega pritiska, boleznimi čutil. Vendar je 85 odstotkov občanov, ki še hodijo sami, kar je več od povprečja, nadaljnjih 11 odstotkov pa hodi s palico. Nepokretnih je manj kot v drugih občinah (z izjemo Bežigrada). K zdravniku hodijo v povprečju redkeje kot drugod. Pogosto obiskuje zdravnika 18 odstotkov (povprečje 23%). Spremistvo k zdravniku potrebuje 16 odstotkov (enako povprečju). Kaže torej, da je približno 15 do 20 odstotkov občanov hudo bolnih, na drugi strani pa prav toliko še zdravih. Ostali so občasno bolni ali bolehnii.

Večina ne dela več vseh vsakdanjih del

Občanov, ki pravijo, da opravljajo še vsa vsakdanja opravila je manj kot polovica. Večina ostalih pravi, da opravljajo le še lažja dela. 11 odstotkov ne more več delati. Posebnost viške občine je, da je sorazmerno veliko občanov, ki pravijo, da potrebujejo pomoč pri kmečkih delih (30 odstotkov, povprečje je 16 odstotkov). Pomagajo jim otroci, zakonec in sorodniki. Organizirano pomoč želi dobrih 20 odstotkov od vseh vprašanih, kar je največ v Ljubljani. Pomoč potrebujejo pri hišnih opravilih, pranju, kmečkih opravilih itd. Dobrih 80 odstotkov anketiranih pravi, da so še aktivni, v glavnem na vrtu, na polju in v gospodinjstvu. Ukvarjajo pa se tudi z ročnimi deli. Med razvedrili najpogosteje nava-jajo branje, poslušanje radia, gledanje televizije in obiske pri sorodnikih, prijateljih in sosedih.

Pri delu krajevne skupnosti, družbenih organizacij in društev pa v glavnem ne žele sodelovati (82%). Da je vprašanje pomoči v tej občini res najbolj pereče, sklepamo tudi po odgovorih na vprašanje, kaj naj bi po njihovem organizirali za starejše občane v krajevni skupnosti. 21 odstotkov jih je odgovorilo, da pomoč (povprečje 10%).

Kakšen je statističen starejši občan občine Vič-Rudnik?

Povprečen, tipičen ali »statističen« občan je ženska, do 75 let star oz. stara, ovdovel(a), ali samski(a) z nižjo izobrazbo, starostni upokojenec ali upokojenka, ki je bil prej delavec (delavka), ki nima več zakonca in živi ali sam (sama) ali z drugimi svojci; ki ima še žive otroke, ki živijo z njim pod isto streho ali v istem kraju in se vidijo vsak dan ali večkrat na teden. Živi v lastnem stanovanju ali stanovanju svojcev, v družinski hiši, v pritličju. V stanovanju ali hiši je voda, elektrika, stranišče, kopalnica. Telefona ni. Ogrevanje je klasično. Stanovanje je opremljeno s pripomočki in napravami kot so: bojler, hladilnik, pralni stroj. S stanovanjem je zadovoljen. Ima pokojnino, s katero preživlja le sebe. Je občasno bolan ali stalno bolehen, hodi še brez opore k zdravniku gre občasno ali redko, diete ne potrebuje. Ne opravlja več vseh vsakdanjih del. Potrebuje pomoč in jo ima: pomagajo mu svojci. Organizirane pomoči ne želi. Je še aktiven v prostem času a ne želi sodelovati pri delu organizacij. V naslednjih letih bi rad ostal, kjer je.

Poročilo, po katerem smo povzeli te podatke, je na razpolago na Višji šoli za socialne delavce. BLAŽ MESEC